

การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับกลุ่มอาชีพเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศิริพร ครุฑทาก* ลิขิตกุล พุ่มเกษม** นงนภัทร รุ่งเนย*** สุจิรา วิเชียรรัตน์**** ธัญญาศิริ โสมคำ****

บทคัดย่อ

บทนำ: การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลให้ต้องพัฒนาหลักสูตรและคุณภาพบัณฑิตพยาบาลของไทยให้มีคุณภาพมาตรฐานสูงและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์การวิจัย: เพื่อพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาการพยาบาลเพื่อเตรียมพร้อมบัณฑิตในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วิธีการวิจัย: การวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร 5 ประเทศ 2) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียน 5 ด้าน มี 50 ข้อ ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค .97 รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารการพยาบาลเขตสุขภาพ 13 เขต จำนวน 67 คน 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย: 1) การวิเคราะห์หลักสูตร มี 96-146 หน่วยกิต จัดให้ชั้นปีที่ 2 ขึ้นฝึกปฏิบัติงาน หมวดวิชาการศึกษาทั่วไปแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มวิชาเฉพาะจัดเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และกลุ่มวิชาชีพ ประกอบด้วย วิชาทฤษฎีและปฏิบัติ 2) ข้อมูลความต้องการจำเป็น ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การศึกษาและการวิจัย และ 3) หลักสูตรต้นแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ปรัชญา ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สถานการณ์ภายนอก โครงสร้างตลอดหลักสูตร ควรมีหน่วยกิตเท่ากับ 128 หน่วยกิต 58 รายวิชา เพื่อพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพตามกรอบสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลสู่อาเซียน

สรุปผล: แนวทางปรับปรุงหลักสูตร คือ ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยและนวัตกรรม การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่คุณภาพของบัณฑิต

คำสำคัญ: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

*วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก,

E-mail: Siriporn.kr@gmail.com

**มหาวิทยาลัยสยาม

***วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก

****วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก

Received: April 25, 2020

Revised: July 25, 2020

Accepted: August 10, 2020

Development of a baccalaureate nursing curriculum in response to labor mobility in Southeast Asian Countries

Siriporn Kruttakart* Likitkul Pumkasem** Nongnaphat Rungnoi***

Sujira Wichianrat**** Thunyasiri Somkome****

Abstract

Introduction: According to the ASEAN community, it is a critical challenge for developing a high standard Thailand nursing curriculum and to ensure the high quality of graduates to meet these changes.

Objective: This research aimed to develop a prototype nursing curriculum in response to the labor mobility in the Southeast Asian Countries.

Methods: A mixed method approach was used and consisted of 3 steps: 1) to analyze the congruency of nursing curricula among five countries in ASEAN, 2) to analyze the need of nursing competencies for the ASEAN community by using questionnaires with a reliability of 0.978. Sixty-seven nursing administrators from 13 service regions were randomly stratified for this study, 3) to assess the feasibility of the developed curriculum. Focus group discussions were conducted with seven educational experts. Data were analyzed by Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$), and content analysis.

Results: The results were as follows: 1) in five countries, the nursing curriculum consisted of 96-146 credits and a set program for clinical practice in the second year. The curriculum structure was divided into three groups, consisting of the general education courses, and specific courses containing a group of basic professional courses and professional courses including theory and nursing practice; 2) the highest need was rated for the education and research category; and 3) the prototype developed curriculum consisted of the philosophy, the significance and goals of the curriculum, and external contexts. The curriculum structure required a minimum of 128 credits within 58 courses for achieving nursing competencies for the ASEAN community.

Conclusions: These results provide a guide for educational institutes to set the study program for enhancing the research and innovation competency of nursing students. English skills, cross-cultural understanding, and evidence-based nursing skills are also very important to for high quality graduates.

Keywords: ASEAN community, labor mobility, nursing curriculum

*Borommarajonani College of Nursing Changwat Nonthaburi, Faculty of Nursing, Praboromrajchanok Institute, Thailand, E-mail: Siriporn.kr@gmail.com

**Siam University

***Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi Province, Faculty of Nursing, Praboromrajchanok Institute, Thailand

****Borommarajonani College of Nursing Changwat Nonthaburi, Faculty of Nursing, Praboromrajchanok Institute, Thailand

บทนำ

ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดโอกาสในการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำในต่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่น ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Economic Community และได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangements, MRAs) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ 8 สาขา โดยนักวิชาชีพต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในข้อตกลงยอมรับคุณสมบัตินักวิชาชีพอาเซียน ซึ่งสาขาวิชาชีพการพยาบาลได้จัดทำ MRAs ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2549¹ โดยเป้าหมายหลักของ MRA ในระยะแรกในระยะแรก คือ การพัฒนาระบบการศึกษาและบริการให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน

คณะกรรมการประสานงานด้านพยาบาลวิชาชีพอาเซียน (ASEAN joint coordinating committee on nursing: AJCCN)² ได้ประชุมและกำหนดข้อตกลงร่วมสมรรถนะหลักของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลในอาเซียน (Core Competencies in Response to ASEAN Economic Community) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามหลักวิชาชีพ ด้านภาวะผู้นำและการจัดการ ด้านการศึกษาและการวิจัย และด้านการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาตนเอง และการพัฒนาคุณภาพงาน เพื่อให้พร้อมสำหรับการทำงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือให้บริการแก่ผู้รับบริการและทำงานร่วมกับบุคลากรชาวต่างชาติ ที่อาจเข้ามาทำงานในประเทศในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มจุดแข็งที่

สามารถแข่งขันได้กับพยาบาลวิชาชีพจากประเทศอื่นในอาเซียน³

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย ส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพไม่มากนัก เพราะประชาชนประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน ทั้ง 10 ประเทศต่างก็ต้องการพยาบาลที่มีคุณภาพ สามารถให้การพยาบาลข้ามวัฒนธรรมได้ แม้พยาบาลไทยจะมีบุคลิกลักษณะและวัฒนธรรมที่เป็นคนมีจิตใจอบอุ่น อารี มีเมตตา กิริยามารยาทดี อ่อนน้อม แต่มีข้อจำกัดในเรื่องภาษาต่างชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอย่างฟิลิปปินส์ ซึ่งเน้นการส่งออกพยาบาลมากกว่าการนำเข้า นอกจากนี้เสี่ยงต่อการถูกแย่งตำแหน่งงาน จากจุดอ่อนด้านการใช้ภาษา และเสี่ยงต่อความขัดแย้งในการทำงานกับทีมสหสาขาชาวต่างชาติ จากการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความต้องการด้านภาษาอังกฤษ ของพยาบาลไทยที่ทำงานโรงพยาบาลของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า พยาบาลไทยมีทักษะการพูด และการฟัง น้อยกว่าทักษะแกรมม่า โดยความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ความสามารถในการพูด ฟัง และเขียนอยู่ในระดับต่ำ⁴ สำหรับจุดเด่นของพยาบาลวิชาชีพ มีงานวิจัยภาพอนาคตพยาบาลไทยในประชาคมอาเซียน⁵ พบว่า จุดเด่นของพยาบาลไทย คือ ทักษะการปฏิบัติการและความรู้มีความเป็นมาตรฐานสากล มีลักษณะพื้นฐานทางด้านจิตใจที่ดี จุดด้อยของพยาบาลไทย คือ ทักษะทางด้านภาษาการสื่อสาร ประเทศที่พยาบาลไทยมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพพยาบาล คือ สิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย

การเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่อาเซียนด้านการศึกษาพยาบาลนั้น ประเทศไทยมีศักยภาพที่

จะเป็น Nursing Education Hub ที่มีศักยภาพที่จะรับนักศึกษาเพื่อผลิตพยาบาลวิชาชีพ มีแนวปฏิบัติของสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสาขาการพยาบาลให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอได้ตามมาตรฐานสากล สามารถให้การพยาบาลข้ามวัฒนธรรมได้⁷ รวมทั้งพัฒนาให้พยาบาลมีความสามารถในการสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่น¹ โดยสถาบันการศึกษาอาจจัดเป็นหลักสูตรปกติหรือหลักสูตรนานาชาติ¹ ทั้งนี้มีหลักการสำคัญคือการผลิตพยาบาลให้มีคุณภาพสามารถให้บริการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไป⁵

ด้วยเหตุผลที่การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลสู่อาเซียน จำเป็นต้องมีข้อมูลที่ชี้ความต้องการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียนตามการรับรู้ของผู้บริหารการพยาบาลซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความแตกต่างหรือช่องว่างของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียนที่เป็นอยู่จริงกับที่คาดหวังที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุง เพื่อจัดความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียนให้น้อยลง หรือหมดไป โดยการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเตรียมความพร้อมบัณฑิตสู่อาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาการพยาบาลเพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับบัณฑิตในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมผสานเป็นลำดับขั้น (sequential) ที่ใช้วิธีเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร คือ เอกสารหลักสูตรของสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2) การประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ ผู้บริหารการพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐบาลและเอกชน 12 เขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร จำนวนประมาณ 1,323 โรงพยาบาล และ 3) การสนทนากลุ่มย่อยตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 หน่วยงาน จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) สถาบันอุดมศึกษาด้านพัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรี และด้านพัฒนาหลักสูตร 2) สถานบริการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตซึ่งทำหน้าที่ด้านบริหารทรัพยากรบุคคล และ 3) องค์กรวิชาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง

1. การวิเคราะห์หลักสูตร คือ เอกสารหลักสูตรที่สามารถค้นคว้าได้จากเว็บไซต์ของสถาบันพยาบาล 5 ประเทศ

2. การเก็บข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) ของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียน ผู้บริหารการพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐบาลและเอกชน 12 เขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร และยินดีตอบข้อมูลทางออนไลน์ มีผู้ตอบแบบสอบถาม 67 คน

3. การตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบ โดยการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) เลือกแบบเจาะจงจาก 3 หน่วยงาน ได้แก่ 1) สถาบันอุดมศึกษาด้าน

พัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรี และด้านพัฒนาหลักสูตร 2) สถานบริการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตซึ่งทำหน้าที่ด้านบริหารทรัพยากรบุคคล และ 3) องค์กรวิชาชีพ ซึ่งยินดีมาสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) คณะบดีสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทรา สภาวิชาชีพพยาบาลไทย 2) คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 3) รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข 4) ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายพัฒนาพยาบาลทางคลินิก โรงพยาบาลสมิติเวช สุขุมวิทและโรงพยาบาลสมิติเวช ศรีนครินทร์ 5) อาจารย์ประจำ จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 6) หัวหน้าภาคหลักการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ และ 7) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์หลักสูตรใช้แบบวิเคราะห์โครงสร้างและรายวิชาของหลักสูตรลักษณะของตารางเทียบสาระสำคัญประกอบด้วยโครงสร้างของหลักสูตร ระยะเวลาการเรียน ระบบการจัดการศึกษา รายวิชา ลักษณะกระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ฯลฯ

2. การเก็บข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียนเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด มีพิธีการตอบ 5 ช่วง โดยลักษณะของคำถามแบ่งเป็นสองชุด หรือการตอบสนองคู่ (dual-response format) ซึ่งจะตอบถึงสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียนที่ตรงกับระดับความจำเป็น และปัจจุบันที่เป็นอยู่ในระดับ (1) น้อยที่สุด (2) น้อย (3) ปานกลาง (4) มาก (5) มากที่สุด ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินความต้องการจำเป็น

และด้านการพยาบาล จำนวน 5 ท่าน ผลตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 43 ข้อ ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ .74 แต่ข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ มีค่า CVI ต่ำกว่า .50 จึงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและผ่านความคิดเห็นของที่ปรึกษา ทำให้ได้ข้อคำถามเพิ่มเป็น 50 ข้อ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน และตรวจสอบค่าความเที่ยง (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ .97

3. การตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบฯ เป็นแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม เป็นการบันทึกการอภิปรายในการประชุมสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียน ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี เลขที่ 3/2560 วันที่ 6 มีนาคม 2560 และการตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบฯ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี เลขที่ 6/2560 วันที่ 12 มีนาคม 2560

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาการจัดอันดับ (ranking) ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประสานงานขอหลักสูตรเพื่อศึกษาปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชา

การจัดประสบการณ์วิชาชีพ ฯลฯ รวมทั้งศึกษาสาระต่างๆ ที่บรรจุอยู่ในหลักสูตร แต่ได้รับหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาของประเทศไทยเพียงประเทศเดียว จึงเปลี่ยนวิธีเป็นการค้นคว้าหลักสูตรจากหน้าเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐเกาหลี

2. การเก็บข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็น โดยส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ และแนบหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามกลับคืนครั้งที่ 1 จำนวน 45 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 46.88 จึงส่งแบบสอบถามเพิ่มเติม และได้กลับคืน 22 ฉบับ รวมเป็น 67 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 64.42

3. การตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบฯ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนัดประชุมการสนทนากลุ่มย่อย ได้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุม อาคาร 3 ชั้น 7 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเทปตลอดการสนทนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียน ใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ซึ่งมีสูตรคือ $PNI_{modified} = (I-D)/D$ เมื่อ I = สภาพที่คาดหวัง; D = สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่าดัชนี PNI_{modified} จากมากไปหาน้อย⁷

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบฯ จะนำมาถอดเทปแบบคำต่อคำ (verbatim) มาตีความ สรุปผล และวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพ (qualitative content analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน

1. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาการพยาบาล 5 ประเทศ ได้ข้อสรุปที่เป็นแนวทางสำหรับการร่างหลักสูตรพบว่า

1.1 ระยะเวลาการเรียน 3 - 4 ปี จำนวนหน่วยกิต จำนวนหน่วยกิต 96 - 146 หน่วยกิต

1.2 การฝึกประสบการณ์ ส่วนใหญ่จัดให้ชั้นปีที่ 2 ขึ้นฝึกปฏิบัติงาน จำนวนหน่วยกิตภาคปฏิบัติ 21-36 หน่วยกิต

1.3 ลักษณะของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ส่วนใหญ่มีการจัดเป็นหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่จัดรายวิชาจิตวิทยา 2) กลุ่มวิชาภาษา เรียนภาษาอังกฤษ และภาษาประจำชาติ 3) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

1.4 ลักษณะของหมวดวิชาเฉพาะ มีการแบ่งกลุ่มวิชาเฉพาะออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 2) กลุ่มวิชาชีพ ที่ประกอบด้วยวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ มีการบูรณาการรายวิชา 2 รายวิชาเป็นวิชาเดียวกันได้แก่ กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา การพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล โภชนาการพื้นฐานและอาหารบำบัด

2. การประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียนของผู้บริหาร

พยาบาลที่รับผิดชอบงานบริหารทรัพยากรบุคคลในโรงพยาบาล ซึ่งมี 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียน โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เฉลี่ย 0.31 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านสมรรถนะด้านการศึกษาและการวิจัย ($PNI_{modified}$ 0.39) รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาตนเอง และการพัฒนาคุณภาพงาน ($PNI_{modified}$ 0.32) ส่วนด้านการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม และกฎหมาย มีค่าเท่ากับด้านภาวะผู้นำและการจัดการ ($PNI_{modified}$ 0.26) สำหรับด้านที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือด้านการปฏิบัติตามหลักวิชาชีพ ($PNI_{modified}$ 0.25)

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หลักสูตรต้นแบบสาขาการพยาบาล โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คนสรุปได้ดังนี้

3.1 เน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรปรับลดรายวิชาไม่ให้มีจำนวนหน่วยกิตเกิน 130 หน่วยกิต ให้บูรณาการรวมรายวิชาที่มีความสอดคล้องกัน

3.2 เพิ่มจำนวนรายวิชาที่จำเป็น และสอดคล้องกับเกณฑ์บังคับจำนวนหน่วยกิตของแต่ละกลุ่มวิชา เพิ่มรายวิชาเลือกให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ และการแพทย์ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีลักษณะความเป็นผู้นำทางการพยาบาล เพิ่มเติมรายวิชาที่สะท้อนถึงการพยาบาลที่เป็นพหุวัฒนธรรม มีความเป็นผู้นำทางการพยาบาล นอกจากนี้สามารถบริหารงานทางบริการสุขภาพได้ด้วยตัวเอง เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถสื่อสารและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้ศึกษามีองค์ความรู้ที่หลากหลายแต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ

ดำเนินชีวิต หรือการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข

3.3 ด้านแนวทางพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะการฝึกปฏิบัติการทางการพยาบาลกับผู้รับบริการที่เป็นชาวต่างชาติหรือในประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้รายวิชาวัฒนธรรมอาเซียน สามารถจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาไปศึกษาในสถานการณ์จริงกับผู้รับบริการที่เป็นชาวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โดยหลักสูตรต้นแบบที่ได้ปรับปรุงตามพัฒนาขึ้นประกอบด้วย ปรัชญา ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สถานการณ์ภายนอกที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างตลอดหลักสูตรมีจำนวน 128 หน่วยกิต เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรไทยและอาเซียน มี 58 รายวิชา เพื่อพัฒนาสมรรถนะของวิชาชีพตามกรอบสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล โดยหลักสูตรต้นแบบสาขาการพยาบาลเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ พัฒนาการคิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดเชื่อมโยง และคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะวิชาชีพที่จะปฏิบัติงานแก่ผู้รับบริการในบทบาทส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การพยาบาล และการฟื้นฟู ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (Asian qualification reference framework)

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ก่อนนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นเค้าสำหรับการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรที่จัดทำควรมีแนวทางดังนี้

1) หลักสูตรให้พัฒนาเรื่องภาษาทั้ง ภาษาท้องถิ่น ภาษาสากล และภาษาอาเซียน เน้นเรื่องการสื่อสารทางสุขภาพแก่ผู้รับบริการ ด้วยความมั่นใจ เน้นการให้ความรู้ด้านการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ หลากหลายและเชื่อถือได้ ส่งเสริมการคิดให้ นักศึกษามากขึ้น สร้างความมั่นใจในการแสดง ความคิดเห็นการอภิปราย การวิพากษ์ รวมทั้ง เสริมความสามารถทางการวิจัยหรือนวัตกรรม เพื่อพัฒนาสุขภาพ รวมทั้งจัดการเรียนการสอน ให้มีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นทั้งศัพท์ ทางการแพทย์ การนำเสนอ การค้นคว้า กิจกรรม นอกหลักสูตรให้เป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น

2) หลักสูตรเน้นความเข้าใจในความ แตกต่างทางวัฒนธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ โดยยึด หลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีความทันสมัยในการ ให้บริการตามมาตรฐานสากลที่อ้างอิงหลักฐาน เชิงประจักษ์ ออกแบบให้เหมาะสมสำหรับสังคมเมือง เน้นความเป็นเฉพาะทางมากขึ้น ถ้าเน้นชุมชน ต้องเน้นการส่งเสริมสุขภาพ (health promotion)

3) เพิ่มกิจกรรมในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพในต่างประเทศมากขึ้น เพื่อให้ให้นักศึกษา ค้นเคยภาษาและวัฒนธรรมของชาตินั้น เพิ่ม ความร่วมมือกับสถานประกอบการต่างประเทศ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้มีทักษะ การปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

1. หลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาการ พยาบาลของสถาบันอุดมศึกษาไทยและประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า โครงสร้าง หลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาการพยาบาลของ สถาบันอุดมศึกษาไทยมีความเหมือนกับสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเกาหลี ทั้งนี้เป็นเพราะ

การประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งแรก ได้กำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ในการ ดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และประกาศปฏิญญาว่าด้วยการเสริมสร้างความ ร่วมมือด้านการศึกษา ต้องมีการรับรอง มาตรฐานการศึกษาในระดับสากล เปิดโอกาสให้ คนสามารถมีช่องทางในการไปทำงาน ต่างประเทศได้ หลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขา การพยาบาลของสถาบันอุดมศึกษาไทยได้ใช้ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขา พยาบาลศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ⁸ เพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีผลเรียนรู้ด้าน คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติทาง วิชาชีพ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสากลที่ความ จำเป็นสำหรับวิชาชีพพยาบาล โดยหลักสูตรนี้มีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์อาเซียน ข้อที่ 1 กล่าวว่าการเป็นตลาดและฐานการผลิต เดียวกัน กรอบมาตรฐานคุณวุฒิจึงมีส่วนช่วย สนับสนุนให้องค์ประกอบการเคลื่อนย้ายบริการ เสรี แลกเปลี่ยนความชำนาญ ประสบการณ์ สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของข้อตกลงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การ เคลื่อนย้าย⁹นั้นหมายความว่าสมรรถนะของ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระดับ ปริญญาตรี สาขา การ พยาบาล จาก สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถเทียบเคียงกับ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

2. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของ สมรรถนะพยาบาลสู่อาเซียน พบว่า สมรรถนะที่ มีความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาด้านแรกคือ ด้านการศึกษาและการวิจัย เนื่องจากการวิจัย

ทางการพยาบาลมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาการศึกษา การปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนพัฒนาสุขภาพของประชาชน การแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน จึงต้องการวิธีดำเนินงานในทิศทางที่มีเป้าหมายชัดเจน บนฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เพียงพอจากการวิจัย¹⁰ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาทางสุขภาพของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ซับซ้อนและต้องการการดูแลในเชิงรุกมากขึ้น การพยาบาลในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเรื่องการวิจัย ต่อยอดและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดสุขภาพของภูมิภาคและระดับโลกได้

3. การพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาการพยาบาลของประเทศไทย ยึดหลักปรัชญาว่าบัณฑิตพยาบาลเป็นผู้ที่ต้องมีองค์ความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีทักษะทางปัญญาในการบริการแก่ผู้ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายแบบองค์รวม ด้วยความเอื้ออาทร มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้นำทางการพยาบาลที่มีทักษะภาษา และสมรรถนะเทียบเท่าสากล มีการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่ง เป็นปรัชญาที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยภาพอนาคตพยาบาลไทยในประชาคมอาเซียน ที่พบว่าอนาคตของพยาบาลวิชาชีพเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านการพยาบาลในเชิงปฏิบัติและเชิงวิชาการ สามารถสื่อสารได้หลากหลายภาษา โดยใช้สื่อทางเทคโนโลยีเข้ามาจัดการด้านการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵

การพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาการพยาบาล ต้องพัฒนาเรื่องภาษาทั้งภาษาท้องถิ่น ภาษาสากล และภาษาอาเซียน เน้นเรื่องการ

สื่อสารทางสุขภาพแก่ผู้รับบริการด้วยความมั่นใจ ซึ่งต้องเพิ่มเนื้อหาด้านภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม¹² ทั้งนี้งานวิจัยภาพอนาคตพยาบาลไทยในประชาคมอาเซียน⁵ พบว่า คุณลักษณะพึงประสงค์สำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ พยาบาลวิชาชีพโดยรวมสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงานเมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี แต่ด้วยปัจจัยทาง ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เป็นข้อจำกัดทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้น การพัฒนาตนเอง ทางด้านวิชาการ และภาษาการสื่อสาร จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการนำไปเป็นเครื่องมือการทำงานในแต่ละประเทศ ภาพอนาคตของพยาบาลวิชาชีพเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจึงควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านการพยาบาลในเชิงปฏิบัติและเชิงวิชาการ สามารถสื่อสารได้หลากหลายภาษา โดยใช้สื่อทางเทคโนโลยีเข้ามาจัดการด้านการบริการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันกับข้อมูลศักยภาพของพยาบาลไทยในเวทีอาเซียน พบว่า ประเทศไทยมีพยาบาลที่มีศักยภาพสูงที่สุดในอาเซียน เพราะระดับการศึกษาของพยาบาลไทยโดยภาพรวมสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน โดยพยาบาลไทยจบการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่จุดอ่อนหนึ่งของพยาบาลไทยที่พบ คือ การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร¹³ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอน ส่วนประเทศที่ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงานในระดับชาติและภูมิภาค¹⁴

นอกจากนี้การเพิ่มกิจกรรมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในต่างประเทศมากขึ้น จะ

ทำให้นักศึกษาค้นเคยภาษาและวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างลึกซึ้งจากประสบการณ์ตรงที่ได้รับและเกิดการปรับตัวรวมทั้งพัฒนาสมรรถนะของตนเองอย่างสอดคล้องกับประเทศที่ได้ฝึกประสบการณ์สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และสมรรถนะของพยาบาลในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในเขตภาคเหนือ ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการจัดทำนโยบายและวางแผนในการพัฒนาพยาบาลวิชาชีพ ให้มีความรู้และสมรรถนะในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น ในด้านการศึกษา ควรกำหนดให้มีรายวิชาในหลักสูตรที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะของพยาบาลอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบหลักสูตรทวิภาษา เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพพยาบาล ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนบันทึกทางการแพทย์

นอกจากนี้โรงพยาบาล และสภาการพยาบาล ควรให้การสนับสนุนทุนศึกษาดูงานและการทำวิจัยในต่างประเทศ หรือการทำงานร่วมกับนักวิจัยชาวต่างชาติ³ พยาบาลวิชาชีพควรกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ในวิชาชีพและด้านภาษาการสื่อสารและวัฒนธรรมเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน สำหรับนักศึกษาต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติการพยาบาล วิชาการและการวิจัย การบริหารจัดการ ความเป็นวิชาชีพ การสื่อสารและสัมพันธภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะทางสังคม รวมทั้งความชำนาญพิเศษทางการแพทย์พยาบาลขั้นสูง

ต่อไปเพื่อให้มีความพร้อมในการแข่งขันกับพยาบาลในประเทศอาเซียน¹⁵ ทั้งนี้สถาบันการศึกษาพยาบาลควรสนับสนุนให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา พยาบาลกับประเทศสมาชิกอาเซียน สนับสนุนให้มีการจัดตั้งสมาพันธ์นักศึกษาพยาบาลของอาเซียน¹

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

แนวทางการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย กระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร สังเคราะห์สมรรถนะผู้ประกอบอาชีพ สำรวจความต้องการจำเป็น ร่างหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานที่ประเทศไทยกำหนด พิจารณาสาระรายวิชาตามมาตรฐานสากล นำเข้าสู่การประชุมให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสิน แล้วประมวลผลเป็นหลักสูตรต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

ด้านการศึกษา

1. อาจารย์ประจำหลักสูตรต้องปรับการจัดการเรียนการสอน มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับสมรรถนะอาชีพ เช่น การเรียนรู้จากฐานประสบการณ์ (experience-based learning) การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) การเรียนโดยใช้โครงการเป็นฐาน (project-based learning) กรณีศึกษาและการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence-based learning) การใช้สถานการณ์จำลอง (simulation-based learning) นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนอาจจัดในรูปแบบของโมดูล (module) ตามความเหมาะสมของสาระวิชา

การจัดการเรียนการสอนให้เน้นกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มทัศนคติต่อการเรียนและทักษะ เน้นการศึกษาในสถานการณ์จริง

จัดการศึกษาในแหล่งฝึกที่มีผู้รับบริการที่มาจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการเพิ่มค่านิยม คุณธรรมเกี่ยวกับการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมในรายวิชาที่สอนด้วย

2. อาจารย์ประจำหลักสูตร ควรมีความเชี่ยวชาญทั้งศาสตร์ด้านวิชาชีพและด้านภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน และผู้สอนควรมีประสบการณ์วิชาชีพที่เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมอาเซียน

3. อาจารย์ผู้สอนควรมีการพัฒนาตนเองโดยการติดตามความก้าวหน้าในศาสตร์ด้านวิชาการและวิชาชีพของตนเอง รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ จากการนำเสนอข้อค้นพบวิจัย จากการเข้าร่วมประชุมทางวิชาการจากการฝึกประสบการณ์แลกเปลี่ยนกับสถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรเชิญอาจารย์ผู้สอนจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาสอนร่วมกัน รวมทั้งจัดหาสื่อการสอนประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาใช้เพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์เกี่ยวกับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มมากขึ้น

ด้านการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาความต้องการบัณฑิตสาขาพยาบาลของประเทศไทยจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. ควรศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประเทศไทยสู่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. ควรมีการวิจัยติดตามการใช้หลักสูตรการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีระดับอุดมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่สนับสนุนทุนวิจัย และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ที่ให้การสนับสนุนเรื่องเวลาจนงานวิจัยสำเร็จ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารพยาบาลที่รับผิดชอบงานบริหารทรัพยากรบุคคลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือสร้างสรรค์ จนเกิดผลงานวิชาการที่มีคุณค่า

References

1. Srisuphan W. Luangamornlert S. Sawaengdee K. Nursing professional preparing for mobility of professions in Southeast Asian Countries. Journal Thailand Nursing and Midwifery Council. 2012;27(3):1-10. (in Thai).
2. Nursing Services (AJCCN). Association of Southeast Asian nations [Internet]; 2009 [cited 2018 Oct 1]. Available from <https://asean.org/asean-economic-community/sectoral-bodies-under-the-purview-of-aeam/services/healthcare-services/nursing-services-ajccn/>
3. LeSeure P. Chawaphanth S. Jantaramano S. Thana K. Knowledge and competency of nurses in the Northern region of Thailand for the ASEAN Economic Community. Songklanagarind Journal of Nursing. 2017; 37(1):117-30. (in Thai).

4. Theeartsana P. English Language Needs Analysis of Thai Nurses at a Public Hospital in Bangkok. [master's thesis]. Bangkok: Thammasat University; 2017. 66 p. (in Thai).
5. Anupunpisit V. Suwandee S. Wetcharungsri P. Sukjaroen N. Foresight of Thai nurses in ASEAN Economic community. *Journal of the Police Nurse*. 2016;8(2):119-28. (in Thai).
6. Boonklam R. Onsri P. Role of nursing education institute towards ASEAN Community. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 2014,15(3);103-7. (in Thai).
7. Wongwanich, S. Needs assessment research. Bangkok: Chulalongkorn University Press; 2007. (in Thai).
8. Announcement of the Ministry of Education; Thailand Qualification Framework for Bachelor of Nursing B.E. 2009. *Royal Thai Government Gazette* 125 special episode 3d. (2010, Jan 11);43. (in Thai).
9. Meekanon P. Sirikamonsathian B. Factors influencing readiness to join the ASEAN community of nursing students from Boromarajonnani College of Nursing Nopparat Vajira. *Songklanagarind Journal of nursing*. 2015;35(Supplement):29-44. (in Thai).
10. Songwathana P. Status and trends in nursing research: view from experiences. *Princess of Naradhiwas University Journal*. 2009;1(1)21-7. (in Thai).
11. Hayes E. Promoting nurse practitioner practice through research: opportunities, challenges, and lessons. *J Am Acad Nurse Pract*. 2006;18(4):180-6.
12. Kotra P. Phoklin S. Krommuang A. A scenario of educational management of undergraduate nursing curricula in the context of ASEAN community. *Journal of Health Science Research*. 2017;11(2):18-27. (in Thai).
13. Center for International Trade Studies. Professions and AEC. Special report. *Thailand Economic & Business Review*. 2012;7(12):21-7.
14. Maneechote T, Sarot S. An educational cooperative model for Rajabhat universities and universities in ASEAN+3. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities & Social Sciences)*. 2017;12(1): 164-75. (in Thai).
15. Sngounsiritham U. Preparing Readiness of Nursing Education Institutions for being ASEAN Community in 2015. *Nursing Journal*. 2012;39(1):1-9. (in Thai).